

НАШ ЈЕЗИК

Књига XLVII

Св. 3–4 (2016)

САДРЖАЈ

Чланци

Граматика

Напомене о временским облицима у језику Лазе К. Лазаревића (РАДОЈЕ СИМИЋ) 1–18

Учење М. Стевановића и старијих синтаксичара о „пређашњим временима“ у српском језику – и њихов значај (ЈЕЛЕНА Р. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ) 19–31

Девербативне именице с каузалним значењем у публицистичком и књижев-ноуметничком стилу (ВЕСНА Д. ФИЛИПОВИЋ) 33–47

Лексикологија и лексикографија

Израда речника писаца као допринос познавању лексикона (на примеру про-зе Видосава Стевановића) (САЊА Ж. ЋУРОВИЋ) 49–71

О лексичким јединицама са партикуларизаторском службом типа *јајџо*, *кр-го*, *рој*, *сџаго*, *чојор* (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ) 73–88

Природа асоцијативне везе антонимâ (БОЈАНА Д. ТОДИЋ) 89–103

Прикази

Елизабета Бандиловска Ралповска, *Парадигматските односи кај описните придавки во македонскиот јазик* (РАЈНА М. ДРАГИЋЕВИЋ) 105–108

Уз ново издање: Милош Ковачевић, *Узрочно семантичко поље* (СЛАВКО Ж. СТАНОЈЧИЋ) 109–117

Неђо Јошић, *Воћарска лексика и терминологија у српском језику* (СТАНА РИСТИЋ) 118–122

Наташа Вуловић, <i>Српска фразеологија и религија: линвокултуролошка ис- тјраживања</i> (ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋ)	123–132
Горан Зељић, <i>Морфолошко-семантичке карактеристике бројева у српском језику</i> (БОЈАНА Д. ТОДИЋ)	133–137

Прилози

Одбор за стандардизацију српског језика

Одбор за стандардизацију српског језика: циљеви, задаци и актуелни про- блеми (СРЕТО З. ТАНАСИЋ)	139–142
---	---------

Одлуке Одбора за стандардизацију српског језика

Зависна реченица с везником <i>без да</i>	143–146
---	---------

Наташа Вуловић, *Српска фразеологија и религија:*
лингвокултуролошка истраживања*

У оквиру едиције *Монографије* Института за српски језик САНУ објављена је књига др Наташе Вуловић *Српска фразеологија и религија: лингвокултуролошка истраживања*, која је настала као резултат вишегодишњег ауторкиног проучавања ове проблематике, уобличеног у докторској дисертацији одбрањеној на Филолошком факултету Универзитета у Београду јула 2014. године. Ова публикација представља изузетан допринос за српску лингвистику, будући да је посредни једна од малобројних монографских студија које у целости, тематски и садржајно, остају у домену једне од фундаменталних области српског језика – фразеологије, тачније фразеолошке семантике.

Предмет ауторкине анализе у овој монографији јесу фразеолошке јединице с религијским компонентама у српском језику, односно, фразеологизми у чијем се структурном саставу налази неки конкретан религијски појам. Ауторка објашњава да такве јединице у лексичком систему српског језика могу бити различите у погледу порекла, те је један део њих словенског, односно српског порекла, док је одређени број оних који су позајмљени из других језика и култура, а међу њима има и појединих фразеологизама интернационалног карактера, превасходно карактеристичних за јудејско-хришћанску цивилизацију. Као главне изворе позајмљених фразеологизама, Н. Вуловић истиче: 1) Свето писмо, 2) античку културу и митологију; 3) дела из светске књижевности, 4) различите културне изворе и 5) фолклор, односно богато народно искуство и културно наслеђе.

Истраживање фразеологизама са религијском компонентом засновано је на богатом материјалу, што ауторкину анализу и резултате до којих је дошла чине репрезентативним, а монографију коју представљамо – делом изузетне научне вредности. Корпус за ексцерпирење грађе чинили су дескриптивни речници српског језика – *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* Српске академије наука и уметности (1–19) и *Речник српскохрватског књижевног језика* Матице српске (1–6), затим *Фразеолошки рјечник хрватског или српског језика* Јосипа Матеша и *Српске народне пословице* Вука Караџића. Допунски и контрол-

---

* Монографије 23, Београд: Институт за српски језик, 2015, 359 стр.

ни корпус представљали су преводи *Светіої ѿисма: Сїиари заветї* у Даничићевом преводу, *Нови заветї* у преводу Вука Караџића и у преводу Светог архијерејског синода Српске православне цркве. Као контролну и допунску грађу ауторка је користила материјал из монографије Љиљане Стошић *Библијске изреке и ѿсловице*, као и грађу из збирке Летописа Матице српске и *Срїскої фразеолошкої речника*.

На основу обимног и за предмет истраживања релевантног корпуса ауторка је регистровала преко 600 фразеолошких јединица с религијским компонентама, које је затим у раду анализирала са различитих аспеката, примењујући неколике методолошке поступке, у складу са интердисциплинарним приступом у фразеологији. Дескриптивно-аналитички приступ примењен је приликом анализе структурно-семантичког састава посматраних фразеологизама, док је семантичка анализа обухватила методе когнитивне лингвистике, при чему је на првом месту коришћена концептуална анализа у оквиру лингвокултуролошких разматрања. Метода компоненцијалне анализе лексичког састава фразеолошких јединица у монографији Наташе Вуловић приказана је на примеру фразеолошких јединица с компонентом *свећа* у српском језику, који представља егземпларан модел за овакву анализу осталих фразеологизама са религијским компонентама који су представљени у ауторкиној студији. Са лингвокултуролошког аспекта, корпус је посматран кроз концепте опозиција, битне за културолошку анализу лингвистичким средствима. Такође, осим метода теоријске анализе интердисциплинарних резултата из литературе, коришћена је и статистичка метода описа и приказивања појединих резултата. Истраживање је махом спроведено са становишта синхронијске фразеологије, уз примену резултата дијахронијских истраживања у лексикологији и фразеологији (историјско-етимолошких), при анализи појединих примера, а како ауторка напомиње, приликом разматрања и закључивања укључени су и релевантни резултати сродних дисциплина и наука.

У уводном поглављу монографије Наташа Вуловић говори о интердисциплинарном карактеру фразеологије као научне дисциплине, истичући да она у своја истраживања нужно укључује и резултате других хуманистичких наука, попут културологије, етнологије и антропологије. Такође, овде се указује и на нераскидиву везу која постоји између фразеологије и других грана лингвистике, међу којима су, пре свега, лингвокултурологија, етнолингвистика, социоллингвистика, лексикологија и синтакса. Ауторка настоји да дефинише и одреди појмове „фразеологизам“ и „фразеолошка јединица“, напомињући да се ови термини у монографији користе као прави синоними, а затим указује и на многа друга термилошка решења која су за лексичке јединице овог типа у употреби у славистичкој, англосаксонској и германској фразеологији (нпр. „идиом“, „чист/класичан идиом“, „фразна лексема“, „фразем“, „фразема“, „фразеолошки обрт“). Узимајући у обзир различите дефиниције и

разграничења овог појма код бројних аутора, Н. Вуловић у уводном поглављу своје студије напомиње да се у истраживању које је спровела фразеологизам посматра као вишелексемни спој који карактерише неколико категоријалних особина. То су: 1. репродуковање, 2. устаљеност (релативна стабилност), 3. целовитост значења и идиоматичност, 4. секундарна, индиректна номинација, 5. конотативност, као и 6. експресивност (и емоционалност).

Ауторка истиче да су највећи допринос развоју фразеологије у словенском свету дали руски лингвисти, пре свега Виктор Виноградов, који је поставио теоријске основе фразеологије као лингвистичке дисциплине, те први дефинисао и класификовао фразеологизме као језичке јединице. Међу проучаваоцима чији су радови умногоме утицали на утемељење фразеологије као једне од најзначајнијих области науке о језику, Н. Вуловић помиње руске ауторе Шмелева, Мокијенка, Вендину и још неке, док се у српској лингвистици посебно издваја проф. Драгана Мршевић-Радовић, која је управо на схватањима руске петроградске фразеолошке школе поставила теоријско-методолошке основе за проучавање фразеолошког фонда српског језика.

У уводном делу студије, Наташа Вуловић пред себе је поставила неколико веома комплексних истраживачких циљева, које је потом у раду успешно реализовала, а то су: а) одређивање и прецизирање корпуса, те опис и увид у састав и природу фразеолошких јединица с религијским компонентама; б) структурно-семантичка класификација фразеолошких јединица с религијским компонентама, при чему се ауторкина анализа заснива на њиховом формално-структурном класификовању, као и дескрипцији примера фразеолошког структурно-семантичког модела; в) представљање релевантних начина семантичке анализе фразеолошких јединица с компонентама религијског садржаја (класификације према лексичком и фразеолошком значењу); г) одређивање места истраживања у контексту ширих проучавања односа језика и културе у оквиру интердисциплинарних истраживања фразеологије и лингвокултурологије, етнолингвистике, културологије и, коначно, д) представљање специфичности анализираног корпуса фразеолошких јединица са становишта резултата проучавања фразеолошке семантике у српској и словенској фразеологији, при чему се посебна пажња посвећује резултатима анализе са лингвокултуролошког и теолингвистичког аспекта.

У другом поглављу монографије Наташа Вуловић разматра специфичну природу фразеолошких јединица с компонентама религијског садржаја. Ауторка напомиње да је на самом почетку њеног истраживања од изузетне важности било прецизно одредити појам фразеолошке религијске компоненте. Узимајући у обзир чињеницу да је анализа спроведена на материјалу српског језика и да је православље знанична религија већинског дела српског народа, Н. Вуловић под религијском компонентом заправо подразумева лексему чији је денотат појам који је саставни

део православне, а самим тим и јудео-хришћанске религијске традиције. Отуда се, као предмет њеног проучавања намећу искључиво фразеологизми који у себи садрже конкретну, типичну, релевантну религијску компоненту која се односи на неки религијски појам, маркиран у оквиру религијске хришћанско-православне лексике. Такве лексеме означавају различите религијске појмове, те су најчешће посреди именице (или од њих изведени придеви и прилози), као и одређене религијско-обредне радње, обично именоване глаголским лексемама. Религијске компоненте, како објашњава ауторка, могу означавати: духовно биће или посвећену особу (нпр. *бої, ђаво, анђео, светица, божји, вражји* и сл.), особу која обавља религијску праксу и обично је представник цркве (нпр. *йой, ију-ман, владица*), библијске личности (нпр. *Адам, Ева, Свети Јован, Јуда, адамски, айосіолски* и др.), празнике из хришћанске и народне традиције, као и псеудопразнике (нпр. *Божји, Бурђевдан, Свети Живко* и др.), затим појмове везане за религијску и црквену праксу (нпр. *амин, јеванђеље, крсіиіи, крсіење, ірех, молиіва, окадиіи, црквени* и др.), религијске предмете (нпр. *крсї, іамјан, свећа, кандило* и др.), религијски релевантна места (нпр. *рај, іакао, црква, небо* и др.), као и одређене појмове чија је конотација везана за Библију (нпр. *Содома, Гомора*).

У овом поглављу Н. Вуловић такође разматра појам и термин „библизам“, настојећи да објасни однос библизама и фразеолошких јединица с религијским компонентама. Ауторка објашњава да се под „библијским изразима“ или „библизмима“ подразумевају различите структурно-семантичке језичке творевине – устаљени изрази, фразеолошке јединице, цитати, терминолошке синтагме – који могу бити преузети директно као готове форме из Светог писма или могу настати посредно, под утицајем алегорија, параболо, догађаја описаних у Библији или хришћанских предања. Н. Вуловић указује на то да фразеолошке јединице међу библизмима не морају нужно садржати у својој структури религијску компоненту (такав је нпр. случај са фразеологизмима *блудни син, бацаіи бисере іред свиње* и бројним другим) и напомиње да су у корпус за њено истраживање ушли искључиво они библизми у чијем саставу постоји компонента религијског садржаја.

Након што је прецизирала и јасно одредила природу религијске компоненте, ауторка даље у овом поглављу класификује фразеолошке јединице према лексичком значењу компонената које улазе у њихов састав, при чему издваја следеће лексичко-тематске групе: празници (црквени, народни, псеудопразници), небеска хијерархија, посредници/свещи, личности и појмови из Библије, простор, земаљска хијерархија, акциони код (обреди, ритуали, црквена пракса), предметни код, обавезе верника, основни појмови духовности. У оквиру сваке групе диференцирана су лексичко-семантичка гнезда лексема компонената. На самом крају поглавља ауторка се посебно осврће на семантичке одлике појединих лексема из лексичко-тематске групе „празници“ и аргументовано

показује њихов религијски и културолошки синкретизам. У вези са овим лексемама она примећује да су у састав фразеолошке јединице каткад ушле у свом примарном, а каткад у секундарном или фигуративном значењу, као и да су мотивисане хришћанским елементима или претхришћанским представама.

Треће поглавље монографије *Српска фразеологија и религија: лингвокултуролошка исцртавања* посвећено је структурно-семантичким одликама фразеолошких јединица с религијским компонентама. Ауторка у овом одељку најпре разматра појам структурног модела у фразеологији, објашњавајући да је заправо посредни структурно-граматички, синтаксички модел који подразумева опис типова синтаксичких конструкција фразеолошке јединице. Она затим класификује фразеолошке јединице с религијским компонентама полазећи од традиционалне поделе на три основна структурна облика – предлошко-падежни, синтагматски и реченични, при чему посебно води рачуна о морфолошким категоријама лексема које улазе у састав посматраних фразеологизама – о врсти речи, падежним облицима и др. Ауторка на тај начин у својој грађи издваја укупно 5 структурних типова фразеолошких јединица и за сваки од њих већи број подтипова: 1. предлошко-падежне конструкције (нпр. *пре Христа*; *из дубине душе*; *на њавди боја*; *од Адама и Еве*; уочавају се два подтипа), 2. именичке конструкције (нпр. *Јудин љубац*; *душа од човека*; *ничија вера*; *међузалеми синар*; *као Божић и Бадњи дан*; *ружан као ђаво* и др.; уочава се укупно осам подтипова), 3. глаголско-именичке конструкције (нпр. *исцртава ђавола*; *предати боју душу*; *бити на њакленим мукама*; *бацати се камењем на боја*; *живети као мали бој*; *јутију*, *ијумане* и др.; уочава се укупно осам подтипова), 4. глаголске конструкције (нпр. *не дати се крсти*; *ићи/ијити ајосиолски*; уочава се два подтипа); и 5. реченичне конструкције (нпр. *душа му је (јој) у носу*; *кад је бој њо земљи ходао*; уочава се два подтипа – независне и зависне реченице).

Полазећи од чињенице да су репродуковање и релативна стабилност структуре категоријалне особине фразеологизма, Н. Вуловић показује да и корпус фразеолошких јединица са религијским компонентама сведочи о релативности њихове устаљености на структурном плану, као и на плану лексичког састава. Ауторка посебно разматра могућности и типове лексичког варирања конституената унутар фразеолошких јединица које су предмет њеног истраживања, истичући да лексичко варирање подразумева замену неке од компонената фразеолошке јединице тако да замена не утиче на њено глобално значење. Притом, указује на постојање фразеологизама који имају веома чврсту структуру, толико да се компоненте и не осећају као речи са самосталним значењем – глобално значење израза је непрозирно и не изводи се из значења компонената (нпр. *ухвати боја за браду*, у значењу 'постати свемоћан'). Такође, ауторка закључује да већина фразеолошких јединица из овог слоја не допушта

интерполацију других лексема – тако фразеолошка јединица *красџи боју дане* у значењу 'не радити ништа, дангубити' не може гласити нпр. **красџи боју дане и ноћи*; ипак, неке фразеолошке јединице могу имати краћи, редуковани и дужи, експлицирани облик, при чему значење остаје непромењено (нпр. у анализираној грађи постоје фразеолошке варијанте *џражиџи ђавола* и *џражиџи ђавола са свећом* – обе у значењу 'срљати у невољу, у пропаст'). Ауторка запажа да је варирању најподложнији план израза, док план садржаја треба да се очува, односно – чува се семантички план, глобално фразеолошко значење. Даље у овом поглављу Н. Вуловић разматра природу фразеолошких варијаната и најпре теоријски, а затим и на примерима, објашњава разлике између појаве лексичког варирања унутар фразеолошких јединица и процеса синонимije, указујући на неке од могућих узрока ових двеју појава. Коначно, на основу свега испитаног у вези са компонентама анализираних фразеолошких јединица, Н. Вуловић дефинише фразеолошки структурно-семантички модел. Говорећи о семантичким одликама испитаних фразеологизама и природи компонената у њиховом саставу, ауторка на примерима из грађе објашњава 4 основне карактеристике фразеолошких јединица – њихову идиоматичност, номинациону функцију, конотативност и експресивност.

Четврто поглавље монографије *Српска фразеологија и религија: линвокултуролошка истраживања* у целини је посвећено семантици фразеолошких јединица с религијским компонентама. Основне принципе семантичке анализе посматраних фразеологизама ауторка заснива на утврђивању законитости међусобног односа форме и значења, односно плана израза и плана садржаја. Имајући у виду да су лексичке компоненте основни формални конституенти фразеолошких јединица, Н. Вуловић као циљ анализе фразеолошког значења поставља утврђивање природе везе смисаоног садржаја конституената фразеологизма са његовом граматичком структуром. Постојање изоморфизма између плана израза и значења, ауторка показује на бројним примерима (нпр. *с анђелом* – 'са срећом'; *ђаво би ја знао* – 'ко то зна, немогуће је знати' и др.). Нарочиту пажњу ауторка поклања анализи семске структуре и улози сема колективне експресије које се одражавају у симболичком потенцијалу компонената, а посебно се бави симболиком *свеће* у српској фразеологији и српском језику уопште, примењујући методу компоненцијалне анализе прилоком разматрања 22 фразеолошке јединице које у својој структури садрже лексему *свећа*.

Такође, у одељку посвећеном семантици фразеолошких јединица с религијским компонентама, Н. Вуловић говори о еталонима, истичући да су у њих уграђене реалије православне хришћанске културе и цивилизације. Еталони се посматрају као средства којима се сликовито (изражајно) мери свет, тј. стварност, при чему ауторка напомиње да су најчешће одражени у устаљеним поређењима и да неретко, у скривеном об-

лику, садрже процене и препоруке у вези са разним аспектима живота. Она затим наводи примере фразеолошких јединица са еталонима из екскерпираних грађа, анализирајући посебно семантику двају израза: *оїљачкаїи, одераїи (некоїа) до їоле душе/коже*, у значењу 'скроз опљачкати' и *сиромашан као црквени миш*, у значењу 'много сиромашан, пуки сиромаш'. Ауторка објашњава да су еталони у фразеологизмима повезани са погледом на свет говорника српског језика, те да одражавају националну слику света и представљају резултат „специфичног националног мерења појава у свету“. Полазећи од закључака К. Г. Јунга и Н. Д. Артјунове, Н. Вуловић у овом поглављу такође дефинише појмове стереотипа и симбола, указујући на њихов значај за разумевање фразеолошких јединица с религијским компонентама.

Ауторка класификује фразеолошке јединице с компонентама религијског садржаја у девет тематских, односно фразеосемантичких поља – 1. физичке особине, 2. психичке и карактерне особине, 3. способности и вештине, 4. осећања и стања, 5. делатности, активности, поступци, понашање, 6. начин живота, околности, ситуације, 7. међуљудски односи, 8. сродство, људски род уопште, 9. самрт, смрт. Н. Вуловић показује да су најбројније фразеолошке јединице из семантичког поља „међуљудски односи“, а затим по бројности следе оне чијим се значењима изражава појам смрти. Такође, ауторка запажа да се фразеологизмима с религијским компонентама у великом броју случајева квалификују рђава, лоша човекова дела и поступци, као и да се њима неретко указује на осећање страха. У вези са малобројним фразеолошким јединицама позитивне конотације, ауторка закључује да су најбројније оне из семантичког поља „психичке и карактерне особине“ којима се квалификује добра, племенита особа.

У оквиру спроведене класификације, Н. Вуловић дубље семантички анализира поједине фразеологизме, говори о њиховој синонимији, даје релевантне историјско-етимолошке напомене, указује на богатство културних информација садржаних у фразеолошким јединицама с религијским компонентама, истичући њихову слојевитост, односно, синкретизам хришћанских и претхришћанских елемената. Семантичка анализа фразеолошких јединица с религијским компонентама потврђује изразиту антропоцентричност и пејоративност као основне карактеристике фразеологије уопште. Ауторка такође закључује да је међу фразеологизмима који се односе на човека „очигледно бројнија палета значења с негативном семантиком, било да укључују емотивни однос или не“.

Пето поглавље посвећено је компаративним (поредбеним) фразеолошким јединицама с религијским компонентама у српском језику, који представљају готово 20% од укупног броја јединица у грађи екскерпираној за ову монографију. Имајући уз то у виду и структурно-семантичке особености поредбених фразеологизама, Н. Вуловић истиче да они заслужују да буду одвојени и посебно разматрани у раду. Наиме, ауторка

објашњава да се њихова специфичност с једне стране огледа у типичној тематско-рематској структури, а с друге – у семантичко-идиоматичним карактеристикама. У основи ових фразеолошких јединица јесте поређење као „исконски, универзални начин упознавања, спознавања, тумачења и описивања света, појава и дешавања у њему“. Ауторка у оквиру овог поглавља класификује фразеологизме на основу њихове структуре, при чему издваја три модела – просте поредбене фразеолошке јединице, двоструке поредбене фразеолошке јединице и поредбене фразеолошке јединице с реченичном структуром и за сваки од структурних типова наводи одговарајуће примере из грађе. Даље у раду, Н. Вуловић даје класификацију поредбених фразеолошких јединица према категоријалном значењу, тј. према припадности еквивалента члана А у структури, те уочава четири групе: а) глаголске поредбене фразеологизме, који су најбројнији (нпр. *бежајџи као ђаво од крстџа, живејџи као мали бој*), б) придевске поредбене фразеологизме – друге по бројности (нпр. *сџар као Библија, ружан као ђаво*), в) прилошке поредбене фразеологизме (нпр. *као Божџић и Бадџи дан, вруће као у џаклу*) и г) именичке поредбене фразеологизме, којих је забележено свега два (*врућина као у џаклу, џићина као у цркви*). На примеру фразеологизма *мучџи (џајџи)* се као *ђаво у џлићкој води*, Н. Вуловић представља анализу компонентне расподеле значења поредбених фразеолошких јединица. Такође, у овом одељку монографије ауторка групише поредбене фразеологизме с религијском компонентом и према степену њихове идиоматичности, који може бити низак, средњи или висок, истичући да највећи број фразеолошких јединица овог типа у ексцерпираној грађи има низак степен идиоматичности.

У шестом поглављу монографије Наташа Вуловић посебну пажњу посвећује проучавању фразеолошких јединица с религијским компонентама са лингвокултуролошког аспекта, при чему примењује метод опозиције бинарних парова. Ауторка полази од чињенице да је основна хришћанска опозиција представљена семантичким садржајем лексема *Бој* и *ђаво*. Отуда су концепти Бога и ђавола средишњи предмет њеног разматрања у овом поглављу, а у оквирима ових двају концепата формирају се и други опозитни парови. Лексички концепти Бога и ђавола представљени су према дескриптивним речницима, допуњени подацима о етимологији основних лексема, као и ванлингвистичким информацијама значајним за формирање језичког концепта. Ауторка даље у овом поглављу указује на лексеме које се појављују као чланови опозитних парова, а у вези су са основном хришћанском опозицијом Бог – ђаво. На основу увида у састав и семантику фразеолошких јединица са религијским компонентама, Н. Вуловић закључује да семантички потенцијал садржан у представама ових двају кључних појмова у ствари иницира постојање других опозитних вредносних парова. Ауторка тако издваја главне бинарне опозиције које карактеришу српску традиционалну културу и си-

стем вредности, а односе се на духовну, религиозну, емоционалну, морално-етичку, сферу: добро – зло (анђео – ђаво, леп – ружан), љубав – мржња, љубав – грех, истина – лаж, светло – тамно (бело – црно), рај – пакао, горе – доле. Анализа ових аксиолошких опозиција показала је да се у фразеолошким јединицама с религијским компонентама у српском језику чувају културне информације хришћанско-православног порекла, али и народно традиционално наслеђе претхришћанског порекла.

На крају књиге, Наташа Вуловић наводи опсежан регистар фразеолошких јединица с религијским компонентама које су коришћене у истраживању, а у оквиру њега, осим фразеологизама из лексичког фонда српског језика, налазимо и неколико десетина устаљених вишелексемних спојева из других словенских језика – руског, бугарског, словеначког, пољског и чешког, као и одговарајуће фразеологизме из немачког, енглеског и турског језика, захваљујући којима је анализа на многим местима у раду употпуњена и компаративно обојена. Такође, сагледавањем појмовног регистра који ауторка даје, као и обимне библиографије консултоване у овом раду, читалац се може упознати са најзначајнијим појмовима из области фразеологије и сродних дисциплина, као и са бројним релевантним истраживањима у вези са овом тематиком.

Монографију Наташе Вуловић *Српска фразеологија и религија: лингвокултуролошка исцртавања*, коју овде представљамо, према речима проф. Ксеније Кончаревић, једног од рецензената књиге, „одликују изразита научна новина и актуелност, вишеструка практична применљивост, као и заснованост на опсежној емпиријској грађи, чиме се значајно шири спознајни радијус србистичке и славистичке фразеологије, лингвокултурологије и теолингвистике“. Ауторкини закључци су са аспекта науке о језику оригинални и веома корисни, будући да омогућавају даља лингвистичка проучавања, пре свега у области фразеологије и лингвокултурологије. Такође, резултати до којих је дошла представљају незаобилазну грађу за сродна етнолошка, културолошка, антрополошка, социолошка и друга истраживања у многим друштвено-хуманистичким наукама. Рад је значајан и са апликативног становишта, јер омогућава израду фразеолошких речника различитих типова (дескриптивних, фразеосемантичких, речника библијама, аксиолошких речника, речника крилатица, пословица и др.), а биће свакако назаобилазно штиво и при изради дескриптивних једнојезичних речника, пре свега Речника САНУ, те бројних културолошких речника и приручника. Допринос и примена резултата односе се несумњиво и на наставну праксу језика и културе, као и на теорију превођења – како са српског на неки страни језик, тако и обратно. Захваљујући ауторкином опису једног важног дела фразеолошког корпуса српског језика, долазимо до непроцењивих података о начину мишљења говорника српског језика, о њиховом погледу на свет, вредносним критеријумима, односу према животу и смрти, међуљудским односима и др., што доприноси креирању језичке слике света –

српске и словенске уопште. На основу свега наведеног можемо закључити да су домети истраживања које је у овој студији спровела Наташа Вуловић вишеструки, те да је посредни дело од изузетног лингвистичког и културолошког значаја, чији је допринос за развој српске и словенске фразеологије и лингвокултурологије немерљив. О томе посебно сведочи чињеница да је монографија *Српска фразеологија и религија: лингвокултуролошка истраживања* добила високо признање Славистичког друштва Србије и додељена јој је награда „Павле и Милка Ивић“ за 2016. годину.

Јована Јовановић**

Институт за српски језик САНУ
Београд

** jovana.jovanovic@isj.sanu.ac.rs